Til
Den norske Nobelkomité
Henriks Ibsens gate 51
0255 Oslo

Oslo, 21. januar 2016

Jeg tillater meg med dette å nominere Daniel Ellsberg (f. 1931) til Nobels fredspris 2016

Ellsberg ble født i 1931, tok sin eksamen i økonomi ved Harvard University 1952, og tjenestegjorde deretter i det amerikanske forsvaret. Så arbeidet han med strategisk analyse ved Rand Corporation, som utfører dybdeanalyser for amerikanske myndigheter. I løpet av denne perioden tok han sin doktorgrad i økonomi ved Harvard (1962).

I flere år fra midten av 1960-tallet arbeidet Ellsberg som militæranalytiker og rådgiver for de amerikanske forsvarsmyndighetene, som da var tungt engasjert i Vietnamkrigen. Under et opphold i Vietnam ble Ellsberg personlig overbevist om at USAs krigsstrategi her ikke kunne lykkes. Han var ikke alene om å mene dette, men opplevde at beslutningstakerne som ledet krigen av opportunistiske årsaker hevdet det motsatte.

I tiden rundt 1970 tok Ellsberg en skjebnesvanger beslutning for seg selv – og sitt land. Han hadde inngående kjennskap til omfattende dokumentasjon som, hvis den ble kjent, ville kaste nytt lys over debatten om Vietnamkrigen i den amerikanske offentligheten.

Disse dokumentene – senere kjent under navnet «Pentagonpapirene» («The Pentagon Papers») – viste med tydelighet at de amerikanske myndighetene hadde ført offentligheten bak lyset når det gjaldt krigføringen og dens prospekter. Det var svært lite sannsynlig at krigføringen ville føre fram for USA, og langt flere liv enn det myndighetene informerte om, ville trolig gå tapt.

Ellsberg besluttet å gi Pentagon-papirene til J. William Fulbright, leder av Utenrikskomiteen i det amerikanske Senatet.

Da Fulbright ikke gjorde bruk av dokumentene, gikk Ellsberg til *New York Times*. Avisen startet å publisere innholdet, men ble i dette forsøkt stanset av Nixon-administrasjonen. Ellsberg svarte med å gi *Washington Post* og 17 andre aviser tilgang til dokumentene – og gjorde det dermed svært vanskelig – for ikke å si umulig – for myndighetene å «legge lokk» på saken. Med forankring i Grunnlovens bestemmelser om ytringsfrihet, sørget den amerikanske Høyesterett etter kort tid for at avisene kunne gjenoppta sitt arbeid med å offentliggjøre innholdet i Pentagonpapirene.

Ellsberg ble imidlertid ettersøkt og arrestert – tiltalt for å ha brutt loven på en rekke alvorlige

punkter. Selv trodde han på denne tiden at han ville tilbringe resten av livet i fengsel – og han overga seg til politiet. Anklagene mot Ellsberg ble ikke stående, men avvist i rettsvesenet. Dommer Matthew Byrne konkluderte med at «helheten i omstendighetene i denne saken som jeg bare kort har skissert, støter rettsfølelsen».

Det er viktig å konstatere følgende: Det hersker i dag ikke tvil om at Daniel Ellsbergs handlinger var sterkt medvirkende til at Vietnamkrigen ble avsluttet.

Året 1973 markerer starten på et nytt avsnitt i Ellsbergs lange virke. Som fredsaktivist arbeidet han for nedrustning i Den kalde krigen – hvor supermaktenes atomvåpenarsenal stadig vokste. Han har like til det siste vært aktiv og sentral i flere fredsorganisasjoner og fredsinitiativ – et aldri hvilende og innflytelsesrikt engasjement som gjennom årene har vært prisverdig omfattende og konsistent.

I 2004 grunnla Ellsberg «The Truth Telling Project», som senere munnet ut i et annet, viktig initiativ, manifestet «Call to Patriotic Whistleblowing». Dette ledet i sin tur til at National Security Whistleblowers Coalition (NSWBC) ble grunnlagt. Ellsbergs *ethos* er at selv den som arbeider for myndighetene, har et særlig, demokratisk ansvar for å avsløre usannheter som manipulerer det offentlige ordskiftet og legger gale premisser for de demokratiske beslutningene som blir tatt.

Selv om Ellsberg nå er godt oppe i 80-årene, er han utrettelig i sitt arbeid. I 2015 reiste han for eksempel rundt i Europa sammen med flere andre framstående, amerikanske varslere på en turné kalt «Stand-up-for-truth». Han besøkte også Oslo.

Gjennom media blir stadig nye generasjoner opplyst om de utfordringene det sivile samfunn står overfor når det gjelder hemmelighold, kanskje særlig i situasjoner hvor forsvarsinteresser føler at den offentlige oppmerksomheten blir for nærgående. I 2015 opptrådte Ellsberg i mediene gjentatte ganger, og det er særlig gledelig at flere dokumentarskapere interesserer seg for hans livsskjebne og hans budskap. Han hadde for eksempel en framskutt plass i dokumentaren «Digital Dissidents» (produsert 2015, sendt på NRK januar 2016).

Ellsberg er et inspirerende eksempel på hvordan den myndige og ansvarsfulle borger kan påvirke verdenshistoriske hendelser. Han var rede til å betale en svært høy pris for at helt avgjørende informasjon skulle nå offentligheten – og bidro sterkt til at et av de dystre avsnitt i det 20. århundres krigshistorie ble avsluttet. At Ellsberg er borger i ett av verdens mektigste land, føyer en særlig dimensjon til hans fredsbidrag. I tillegg kommer Ellsbergs livslange og særlig fortjenestefulle innsats for fred og nedrustning, hvor han er eksponent for en omfattende bevegelse som gjennom tiårene har bidratt til fred og avspenning. Dette arbeidet har han videreført i 2015 med uforminsket kraft.

Ellsbergs eksempel og holdninger har vist seg å ha stor aktualitet også i våre dager, og han har med rette vunnet ry som varslernes «grand old man». Det er vanskelig å se for seg hvordan man i dag skulle kunne gjøre rede for fenomenet «whistle-blowing» uten å komme inn på Ellsbergs rolle i USA på 1960- og 1970-tallet. Hans medvirkning til at Pentagonpapirene ble offentliggjort er et lysende eksempel på borgerånd og sivilkurasje.

Det vil alltid være av største betydning at sivilsamfunnet evner å reagere i situasjoner hvor borgerne ikke får den informasjon de burde hatt. Slike selvstendige og uavhengige vurderinger av myndighetenes politikk er en viktig sikkerhetsventil i ethvert demokrati. Det er

verdt å minne om at i mørkere avsnitt av historien kan *enkeltmennesker* i like stor grad som *systemer* være bærere av demokratiske idealer. Dette inngir håp for demokratiets framtid.

Med vennlig hilsen

Marit Arnstad

Marit Arnstad
Stortingsrepresentant